

C2110 *Operační systém UNIX a základy programování*

8. lekce

Petr Kulhánek, Jakub Štěpán

kulhanek@chemi.muni.cz

Národní centrum pro výzkum biomolekul, Přírodovědecká fakulta
Masarykova univerzita, Kotlářská 2, CZ-61137 Brno

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Obsah

- **Speciální proměnné**
 - argumenty skriptu
- **Vstup/Formátovaný výstup**
 - příkazy printf, read
- **Aritmetické operace**
 - příkaz expr
- **Návratová hodnota příkazů**
- **Podmínky**
 - příkazy test, exit

Speciální proměnné

- Argumenty skriptu

Argumenty skriptu

```
$ bash muj_skript_v_bashi arg1 arg2 arg3
```

```
$ ./muj_skript_v_bashi arg1 arg2 arg3
```

```
#!/bin/bash
```

```
echo "Pocet zadanych argumentu: $#"
```

```
echo "Prvni argument je: $1"
```

```
echo "Druhy argument je: $2"
```

```
echo "Vsechny zadane argumenty jsou: $*"
```

```
echo "Nazev spusteneho skriptu: $0"
```

3

arg1

arg2

arg1 arg2 arg3

./muj_skript_v_bashi

Použití a význam argumentů si určuje autor skriptu.

Přehled

Argumenty skriptu:

- # počet argumentů, se kterými byl skript spuštěn
- 0 název spuštěného skriptu
- 1 ... 9 hodnoty argumentů 1 až 9, se kterými byl skript spuštěn
- * všechny argumenty, se kterými byl skript spuštěn

Procesy:

- ? návratová hodnota posledně vykonaného příkazu (procesu)
- \$ číslo procesu (PID)

Pokročilá práce s argumenty:

Pokud potřebujeme předat více jak devět argumentů, je nutné použít příkaz **shift**. Příkaz odstraní první argument ze seznamu argumentů.

```
for( (I=1; I <= $#; I++) ); do
    echo $1
    shift
done
```

Vypíše postupně zadané argumenty skriptu.

Cvičení

1. Napište skript, který vypíše počet argumentů, které jste zadali při jeho spuštění.
2. Napište skript, který vypíše znaky **A** vedle sebe. Počet vytisknutých znaků zadá uživatel jako první argument skriptu.
3. Napište skript, který vypíše číslo **PID** procesu, ve kterém je skript interpretován. Za výpis vložte příkaz **sleep**, kterým vykonávání skriptu pozastavíte na 5 minut. Použijte příkaz **kill** v jiném terminálu k předčasnému ukončení vašeho skriptu.

Vstup/výstup

- **Formátovaný výstup - printf**
- **Vstup - read**

Příkaz printf

Příkaz **printf** slouží k vypisování formátovaných textů a čísel.

Syntaxe:

```
printf [format] [hodnota1] [hodnota2] ...
```

"Cislo %5d ma hodnotu %03d"

do tohoto místa vlož **hodnotu2** v daném formátu

do tohoto místa vlož **hodnotu1** v daném formátu

Příkaz printf, příklady

```
$ I=10
```

```
$ B=12.345
```

```
$ printf "Hodnota promenne I je %d\n" $I
```

```
Hodnota promenne I je 10
```

```
$ printf "Zadane cislo B je %10.4f\n" $B
```

```
Zadane cislo B je      12.3450
```

```
$ printf "Zadane cislo B je %010.4f\n" $B
```

```
Zadane cislo B je 00012.3450
```

```
$ printf "Zadane cislo B je %+010.4f\n" $B
```

```
Zadane cislo B je +0012.3450
```

```
$ printf "Cislo I je %-5d a cislo B je %.1f\n" $I $B
```

```
Cislo I je 10      a cislo B je 12.3
```

Příkaz printf, formát

[] – volitelná část

%[priznak][delka][.presnost]typ

Příznak:

- zarovnat doleva
- 0 prázdné místo zaplnit nulami
- + vždy uvést znaménko

počet míst za desetinou
tečkou (reálná čísla)

celková délka pole

Typ:

- d celé číslo
- s řetězec (text)
- f reálné číslo

Speciální znaky:

- \n konec řádku
- \r vrať se na začátek řádku
- %% znak %

Další informace: man bash, man printf

Příkaz read

Příkaz **read** slouží k čtení textu ze standardního vstupu a jeho uložení do proměnných. Příkaz načte vždy celý řádek, do první proměnné se uloží první slovo, ..., do poslední proměnné se uloží zbytek řádku.

Syntaxe:

```
read A      # celý řádek se uloží do proměnné A
read A B    # první slovo se uloží do proměnné A
              # zbytek řádku do proměnné B
```

Příklad:

```
echo -n "Zadej hodnotu: "
read A
echo "Zadana hodnota je : $A"
```

Pozor: nepoužívejte příkaz **read** ve spojení s rourami

```
echo "text" | read A
echo $A
```

Nebude obsahovat hodnotu "text"

Aritmetické operace

Aritmetické operace

Aritmetické operace s celými čísly lze vykonat v bloku `((...))`.

Možné zápisy:

```
(( I = I + 1 ))
```

```
(( I++ ))
```

```
I=$(( I + 1 ))
```

```
echo "Hodnota I zvetsena o jedna : $(( I + 1 ))"
```

hodnotu výsledku vypíše do
standardního výstupu

Operátory:

=	přiřazení
+	sčítání
-	odčítání
*	násobení
/	dělení
%	zbytek po dělení
++	inkrementace (zvýšení hodnoty o 1)
--	dekrementace (snížení hodnoty o 1)

Další informace: `man bash`

Příkaz expr

Příkaz **expr** vyhodnocuje matematické výrazy, výsledky se tisknou do standardního výstupu.

Příklady:

```
$ expr 1 + 2  
3
```

\ zabrání expanzi speciálního znaku * na jména souborů a adresářů nacházejících se v aktuálním adresáři

```
$ expr 2 \* 3  
6
```

předáváme hodnotu proměnné

```
I=`expr $I + 1``
```

výsledek vložíme do proměnné I

Další informace: `man expr`

Cvičení

1. Napište skript, který vypíše první zadaný argument skriptu ve formátu **%4d**.
2. Napište skript, který načte ze standardního vstupu číslo a to vypíše následujícím způsobem: bude uvedeno znaménko, pro výpis se použije pět míst, prázdné místa budou vyplněny nulami:

Zadane cislo je : +0003

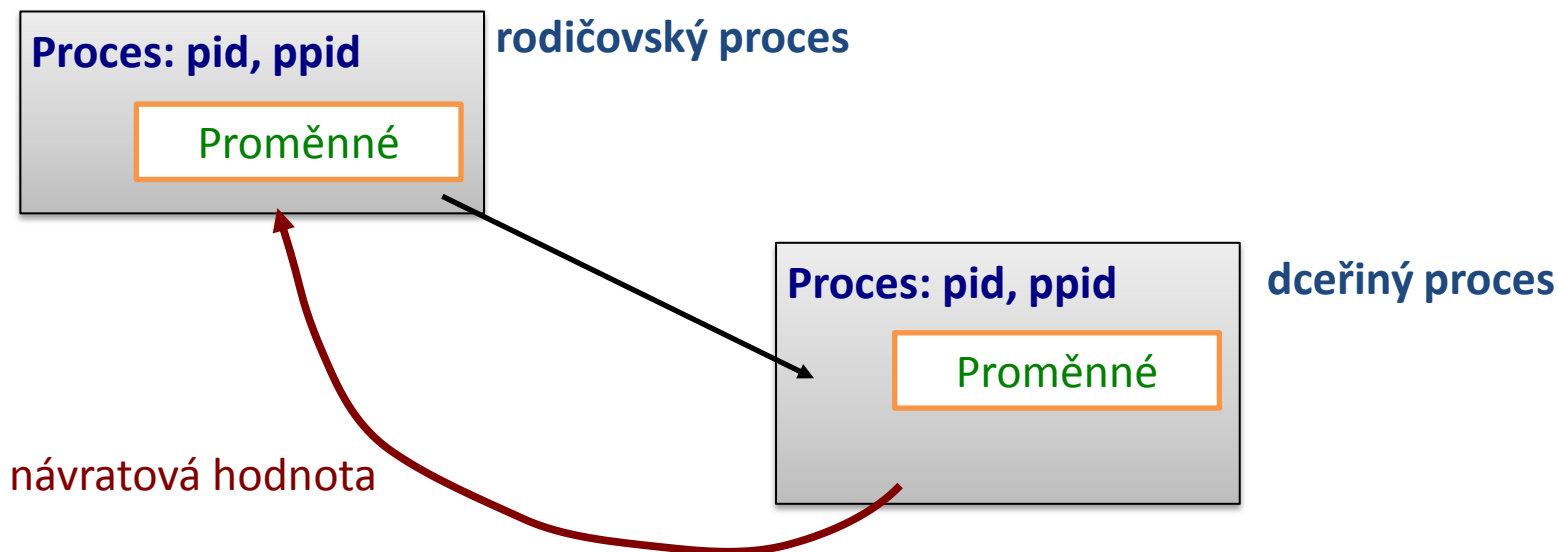
3. Co se stane, pokud skriptu ze cvičení 2, předložíte číslo: 123456?
4. Napište skript, kterému se budou předkládat dvě čísla jako argumenty. Skript tyto čísla vypíše a dále vypíše jejich součet.

Podmínky

- **Návratová hodnota příkazů**
- **Podmínky**

Návratová hodnota příkazů

Končící proces může rodičovskému procesu sdělit informaci o svém průběhu pomocí **návratové hodnoty**. Návratová hodnota je celé číslo nabývající hodnot 0-255.

Návratová hodnota:

- 0** = vše proběhlo úspěšně
- > 0** = došlo k chybě, vrácená hodnota pak zpravidla identifikuje chybu

Návratovou hodnotu posledně provedeného příkazu lze zjistit pomocí proměnné ?.

Návratová hodnota, příklady

```
$ mkdir test  
$ echo $?  
0
```

```
$ mkdir test  
mkdir: cannot create directory `test': File exists  
$ echo $?  
1
```

```
$ expr 4 + 1  
5  
$ echo $?  
0
```

```
$ expr a + 1  
expr: non-integer argument  
$ echo $?  
1
```

Příkaz test, celá čísla

Příkaz **test** slouží k porovnávání hodnot a testování typů souborů a adresářů. V případě, že je test splněn, je návratová hodnota příkazu nastavena na 0.

Porovnávání celých čísel:

```
test císlo1 operator císlo2
```

Operator:

- eq** rovná se (equal)
- ne** nerovná se (not equal)
- lt** menší než (less than)
- le** menší než nebo rovno (less or equal)
- gt** větší než (greater than)
- ge** větší než nebo rovno (greater or equal)

Další informace: `man bash`, `man test`

Příkaz test, řetězce

Porovnávání řetězců

```
test retezec1 operator retezec2
```

Operator:

- ==** řetězce jsou identické
- !=** řetězce se liší

Testování řetězců

```
test operator retezec1
```

Operator:

- n** testuje zda-li řetězec **nemá** nulovou délku
- z** testuje zda-li řetězec **má** nulovou délku
- f** testuje zda-li je řetězec název existujícího **souboru**
- d** testuje zda-li je řetězec název existujícího **adresáře**

Podmínky

```
if prikaz1
  then
    prikaz2
    ...
fi
```

Pokud **prikaz1** skončí s návratovou hodnotou **0**, vykoná se **prikaz2**. V opačném případě se vykoná **prikaz3**.

Kompaktní zápisy:

```
if prikaz1; then
  prikaz2
  ...
fi
```

```
if prikaz1
  then
    prikaz2
    ...
  else
    prikaz3
    ...
fi
```

```
if prikaz1; then
  prikaz2
  ...
else
  prikaz3
  ...
fi
```

Příkaz exit

Příkaz **exit** slouží k ukončení běhu skriptu nebo interaktivního sezení. Nepovinným argumentem příkazu je návratová hodnota.

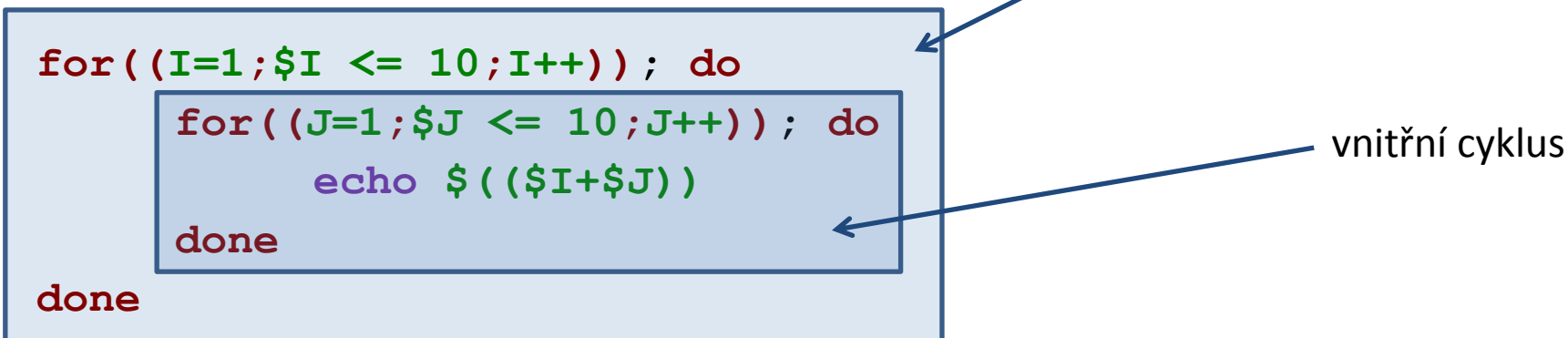
```
#!/bin/bash
if test "$1" -le 0; then
    echo "Cislo neni vetsi nez nula!"
    exit 1
fi
echo "Cislo je vetsi nez nula."
exit 0
```

```
$ ./muj_skript 5
Cislo je vetsi nez nula.
$ echo $?
0
```

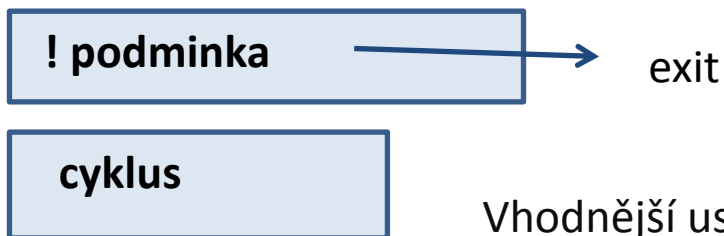
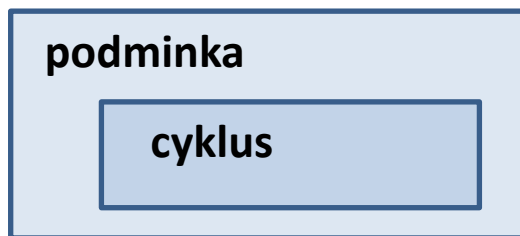
```
$ ./muj_skript -10
Cislo neni vetsi nez nula!"
$ echo $?
1
```

Vnořování

Řídící skupiny lze libovolně do sebe vnořovat.

Při návrhu skriptu se snažíme o zamezení zbytečného vnořování (převážně z důvodu snadnější orientace ve skriptu).

Vhodnější uspořádání pro testování vstupních dat od uživatelů.

Cvičení

1. Napište skript, který ze **standardního vstupu** přečte **dvě čísla**. Skript tyto čísla **vypíše** a dále vypíše informaci, zda-li je první číslo **větší** nebo **menší** než druhé (způsob výpisu je ponechán na autorovi skriptu).
2. Napište skript, kterému se budou předkládat dvě čísla jako **argumenty**. Skript tyto čísla vypíše a dále vypíše jejich **podíl**. Pomocí podmínky ošetřete situaci zamezující **dělení nulou**.
3. Seznam souborů a adresářů, které se vyskytují ve vašem domovském adresáři uložte do souboru **list.txt**
4. Napište skript, kterému předložíte název souboru, jako argument. Skript otestuje, zda-li soubor existuje a pokud ano, tak vypíše jeho obsah a počet řádků, které soubor obsahuje. Funkčnost skriptu ověřte na souboru **list.txt**.

Domácí úkol

1. Vykreslete do terminálu plný obdélník z písmen "X". Rozměry obdélníku zadá uživatel pomocí argumentů skriptu.
2. Upravte předchozí skript tak, že vykreslíte pouze obrys obdélníku.
3. Napište skript, který vykreslí dva pravoúhlé trojúhelníky v následujících orientacích. Délku odvěsny zadá uživatel po spuštění skriptu ze standardního vstupu.

X

X X

X X X

X X X

X X

X

4. Vykreslete kružnici nebo kruh z písmen "X". Poloměr a to zda se má vykreslit kružnice či kruh zadá uživatel z klávesnice po spuštění skriptu.